

**Raport de monitorizare a procesului
de implementare a Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr 259 din
15.07.2004**

I. Aspecte introductive

Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259 din 15.07.2004 a fost publicat în Monitorul Oficial al R.Moldova nr.125-129/663 din 30.07.2004.

Codul reglementează raporturile juridice ce țin de elaborarea și promovarea politicii de stat în sfera științei și inovării, de activitatea de cercetare științifică, inovare și transfer tehnologic, de informațiile științifico-tehnologice, de acreditarea organizațiilor în sfera științei și inovării, de atestarea cadrelor științifice și științifico-didactice de înaltă calificare, de protecția proprietății intelectuale, de statutul juridic al subiectelor din sfera științei și inovării.

Actul legislativ monitorizat este compus din 10 Capitoare și 164 articole, structurate în 5 titluri.

Cuprinsul codului este următorul:

- Titlul I Dispoziții generale
 - Capitolul I Domeniul reglementării și cadrul juridic;
 - Capitolul II Noțiuni și definiții;
 - Capitolul III Politica de stat în sfera științei și inovării;

- Titlul II Promovarea politicii de stat în sfera științei și inovării
 - Capitolul IV Funcțiile și atribuțiile autorităților publice în sfera științei și inovării;
 - Capitolul V Academia de Științe-instituție publică din sfera științei și inovării;
 - Capitolul VI Acreditarea organizațiilor din sfera științei și inovării. Atestarea cadrelor științifice și științifico-didactice de înaltă calificare
 - Secțiunea 1. Instituția administrației publice centrale pentru acreditare și atestare
 - Secțiunea 2. Acreditarea organizațiilor din sfera științei și inovării
 - Secțiunea 3. Atestarea cadrelor științifice și științifico-didactice de înaltă calificare

Capitolul VII Protecția proprietății intelectuale și asigurarea informațională a sferei științei și inovării.

Secțiunea 1. Protecția proprietății intelectuale (abrogat)

Secțiunea 2. Asigurarea informațională a sferei științei și inovării

Capitolul VIII Asigurarea logistică și financiară a sferei științei și inovării

- Titlul III Subiectele sferei științei și inovării

Capitolul IX Statutul juridic al organizațiilor din sfera științei și inovării

Capitolul IX Statutul juridic al cercetătorului științific

- Titlul IV Relațiile internaționale în sfera științei și inovării
- Titlul V Dispoziții finale și tranzitorii

Anexa nr.1 Regulamentul acreditării organizațiilor din sfera științei și inovării

Anexa nr.2 Certificat de membru al Academiei de Științe a Moldovei

Anexa nr.3 Regulamentul atestării cadrelor științifice și științifico-didactice de înaltă calificare

II. Funcționalitatea actului normativ

Actul legislativ monitorizat este funcțional și produce efecte juridice deoarece conține norme aplicabile care reglementează situații juridice din sfera științei și inovării. În procesul integrării Republicii Moldova în Spațiul European de Cercetare 2015-2020 Academia de Științe a Moldovei, în baza Strategiei de cercetare-dezvoltare, a elaborat concepția reformării sferei științei și inovării, care prevede reformarea sistemului actual de administrare a cercetării prin ajustarea regimului juridic al acestuia la rigorile Spațiului European de Cercetare.

III. Gradul de îndeplinire a obiectivelor și a scopului actului normativ

Actul legislativ monitorizat își produce efectele circa 12 ani, pe parcursul cărora nu au fost identificate circumstanțe care i-au limitat acțiunea juridică.

III. Modificările operate în lege și influența acestora asupra scopului și esenței

La adoptarea legii cu privire la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală nr. 114 din 03.07.2014 s-a abrogat Secțiunea 1 a capitolului VII nominalizată „Protecția proprietății intelectuale”.

IV. Gradul de punere în aplicare a cadrului juridic secundar necesar

În scopul reglementării raporturilor juridice ce țin de crearea și funcționarea grădinilor botanice, în speță grădinile botanice cu statut de persoană juridică de drept public, la 02.06.2005 s-a adoptat Legea nr. 105 „Cu privire la grădinile botanice”.

Pentru organizarea și funcționarea parcurilor științifico-tehnologice și a incubatoarelor de inovare, menite să dezvolte și să stimuleze realizarea activităților de inovare și de transfer tehnologic la 21.06. 2007 s-a aprobat Legea nr. 138 cu privire la parcurile științifico-tehnologice și incubatoarele de inovare.

Întru executarea prevederilor actului monitorizat și a Legii nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar la 12.01.2007 s-a adoptat hotărârea Guvernului nr. 47 cu privire la salarizarea angajaților organizațiilor de drept public din sfera științei și inovării finanțate de la bugetul de stat.

Întru executarea prevederilor Legii nr.847-XIII din 24 mai 1996 privind sistemul bugetar și procesul bugetar (abrogată) și în conformitate cu articolul 125 din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr.259-XV din 15 iulie 2004 la 26.06.2006 s-a adoptat hotărârea Guvernului nr. 724 cu privire la veniturile colectate ale organizațiilor subordonate Academiei de Științe a Moldovei, prin care s-au aprobat:

a) Nomenclatorul lucrărilor efectuate și serviciilor prestate, contra plată, de către organizațiile subordonate Academiei de Științe a Moldovei și tarifele acestora;

b) Modul de formare și utilizare a veniturilor colectate ale organizațiilor Academiei de Științe a Moldovei .

În vederea utilizării unui nomenclator al specialităților științifice ajustat la standardele europene la 13.03.2013 prin hotărârea Guvernului nr 199 s-a aprobat Nomenclatorul specialităților științifice.

Întru executarea Codului a fost elaborat o data în patru ani Acordul de parteneriat între Guvern și Academia de Științe a Moldovei.

V. Consecvența și coerența actului legislativ

Actul normativ monitorizat nu conține prevederi contradictorii sau prevederi care dublează sau care contravin prevederilor altor acte normative.

VI. Neutralitatea actului legislativ

Prevederile actului monitorizat asigură în mod eficient și proporțional echilibrul dintre interesele publice și private în domeniul științei și inovării, precum și nu conține reglementări în exces.

VII. Stabilitatea și predictibilitatea actului legislativ

Actul normativ monitorizat a fost completat și modificat, însă pe parcursul operării modificărilor și completărilor nu au fost afectate scopul și esența actului.

VIII. Eficiența actului legislativ

Actul normativ solicită surse financiare pentru asigurarea mecanismelor de funcționare a legii în instituțiile de stat, asigurarea populației cu serviciile garantate de stat.

IX. Modul de consultanță

A fost plasat pe pagina web a Academiei de Științe a Moldovei anunțul privind inițierea consultărilor publice privind monitorizarea legislației. La fel, a fost plasat pe pagina web raportul de monitorizare a acestui act.

X. Concluzii și recomandări

În baza Strategiei de cercetare-dezvoltare, conform concepției reformării sferei științei și inovării, care prevede reformarea sistemului actual de administrare a cercetării prin ajustarea regimului juridic al acestuia la rigorile Spațiului European de Cercetare, s-a elaborat proiectul de lege privind modificarea și completarea Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova. Conform proiectului dat instrumentul administrativ principal prin care se va implementa politica de stat în domeniul cercetării-dezvoltării va fi Programul Național de Cercetare-Dezvoltare.

În proiect se introduce noțiunea de finanțare instituțională - finanțare acordată de către fondator în volum stabilit prin metodologia aprobată de Guvern, necesar pentru cheltuielile de bază aferente activității de cercetare-dezvoltare și inovare a organizației de drept public din sfera științei și inovării: regie, salarizare a unui număr de cercetători, a personalului auxiliar, a personalului de conducere al organizației și a subdiviziunilor ei. Acest tip de finanțare va fi acordat și organizațiilor de drept public din sfera științei și inovării de către fondator, la constituire, pe un termen de 2 ani de activitate, după prezentarea și aprobarea unui program de cercetare, care se încadrează în prioritățile strategice, stabilite în Programul Național de Cercetare-Dezvoltare.

Este introdusă noțiunea de cofinanțare din două sau mai multe surse, inclusiv în baza parteneriatului public-privat.

Noțiunea de *evaluarea performanței* - proces de evaluare a activității organizațiilor din sfera științei și inovării, organizat din inițiativa proprie sau de către Consiliul Național pentru Evaluare și Atestare și efectuat de evaluatori naționali sau internaționali, conform Metodologiei de evaluare a performanței organizațiilor din sfera științei și inovării, aprobate de Guvern. Același articol prevede și *certificarea performanței* – proces prin care Consiliul Național pentru Evaluare și Atestare certifică competența organizației din sfera științei și inovării, a personalului ei, de a desfășura activități specifice profilului lor, în conformitate cu Metodologia privind certificarea performanței organizațiilor din sfera științei și inovării, aprobată de Guvern.

În capitolului IV¹ se stabilesc autoritățile de autoadministrare și administrare a sferei științei și inovării.

Agencia Națională pentru Cercetare și Inovare ca autoritate administrativă centrală, autonomă, este responsabilă de elaborarea și realizarea politicilor în domeniul cercetării-dezvoltării și inovării; distribuirea alocațiilor bugetare pentru proiectele de cercetare-dezvoltare și inovare, exclusiv pe bază de concurs, conform Programului Național de Cercetare-Dezvoltare; elaborarea Programului Național de Cercetare-Dezvoltare în parteneriat cu Consiliul Rectorilor și Academia de Științe a Moldovei, prezentarea acestuia Guvernului spre aprobare; elaborarea mecanismelor de monitorizare și stimulare a implementării rezultatelor proiectelor în sfera științei și inovării și de formare a piețelor de produse scientointensive și inovaționale etc.

Din structura Agenției Naționale pentru Cercetare și Inovare face parte Consiliul de administrare, Consiliul de evaluare și expertiză a programelor și proiectelor de cercetare-dezvoltare și inovare, Centrul de finanțare a proiectelor de cercetare-dezvoltare și inovare, precum și alte subdiviziuni. Din componența Consiliului de administrare vor face parte 9 persoane alese prin concurs organizat de către entitățile care propun aceste candidaturi, reprezentanți ai comunității științifice, experți în domeniul cercetării-dezvoltării și inovării, cu condiția că ei nu dețin funcții de conducător în instituțiile pe care le reprezintă, iar experții înaintați de ministere nu trebuie să fie angajați ai ministerelor, inclusiv: Consiliul Rectorilor și AȘM – câte 2 persoane, ministerele (la decizia Guvernului) – 4 persoane, Camera de Comerț și Industrie – o persoană. Persoanele desemnate care au promovat concursul sunt delegate de instituțiile pe care le reprezintă, pentru o perioadă de patru ani. Activitatea curentă a Agenției Naționale pentru Cercetare și Inovare va fi condusă de directorul general al Agenției Naționale pentru Cercetare și Inovare ales prin concurs de Consiliul de administrare pe un termen de 4 ani și confirmat în funcție de Guvern.

Va fi constituit Consiliul Național pentru Cercetare-Dezvoltare care va fi un organ consultativ al Prim-ministrului, fără personalitate juridică și va examina în consens proiectele de politici în domeniul cercetării-dezvoltării și inovării, propuse de Agenția Națională pentru Cercetare și Inovare, Academia de Științe a Moldovei și Consiliul Rectorilor, le va recomanda Guvernului; va propune volumul mijloacelor financiare bugetare necesare pentru realizarea acestora; va asigura

comunicarea și cooperarea dintre principalii factori implicați în elaborarea și implementarea politicilor în domeniul cercetării-dezvoltării la nivel guvernamental, al antreprenoriatului și al comunității științifice; va organiza anual selectarea, evaluarea și propunerea candidaților pentru decernarea Premiului național în domeniul științei, tehnologiilor, culturii, artei și sportului.

Consiliul Național pentru Cercetare-Dezvoltare va include în componența sa în calitate de: președinte al Consiliului Național pentru Cercetare-Dezvoltare - Prim-ministru al Republicii Moldova;

vicepreședinți ai Consiliului Național pentru Cercetare-Dezvoltare din oficiu: președintele Academiei de Științe a Moldovei și președintele Consiliului Rectorilor

secretar al Consiliului Național pentru Cercetare-Dezvoltare din oficiu: secretarul științific general al AȘM.

În calitate de membri ai Consiliului:

- la propunerea Prim-ministrului vor fi incluși patru viceprimi miniștri/ miniștri.
- patru reprezentanți ai comunității științifice: doi reprezentanți ai Academiei de Științe a Moldovei la propunerea Academiei de Științe a Moldovei, și 2 reprezentanți ai instituțiilor de învățământ superior la propunerea Consiliului Rectorilor.
- doi reprezentanți ai mediului de afaceri la propunerea Camerei de Comerț și Industrie;
- un reprezentant din organizațiile neguvernamentale, care practică activitatea de cercetare dezvoltare la propunerea Consiliului Național pentru Participare;
- un reprezentant al Uniunilor de Creație.

În temeiul proiectului dat Academia de Științe va fi o instituție publică autonomă de interes național în domeniul cercetării-dezvoltării, persoană juridică de drept public, care funcționează pe principiile autoadministrării. Ea va fi consultant științific al autorităților publice.

Academia de Științe va avea următoarele drepturi principale: să-și determine structura instituțională în conformitate cu direcțiile strategice ale sferei științei și inovării, prioritățile social-economice ale țării; să inițieze din surse bugetare și proprii elaborarea de proiecte și programe de stat în sfera cercetare-dezvoltare; să elaboreze și să dezvolte baza de date prin stocarea brevetelor, patentelor, standardelor și rezultatelor științifice (funcție anterior deținută de AGEPI); să creeze, dezvolte și gestioneze genofondul de plante, să avizeze programele și proiectele de cercetare-dezvoltare și inovare ale organizațiilor din sfera științei și inovării subordonate Academiei de Științe la concursurile organizate de Agenția Națională pentru Cercetare Inovare, de fondurile naționale și sectoriale; să susțină și să disemineze rezultatele științifice și inovaționale ale cercetării-dezvoltării; în urma evaluării, să creeze și să lichideze, în conformitate cu legislația și cu prevederile statutare, organizații cu diverse forme juridice de organizare și tipuri de proprietare; să-și determine partenerii și formele optime de cooperare, stabilind relații de colaborare cu instituții și organizații din țară și de peste hotare din

domeniul cercetare-dezvoltare și inovare și din învățământul universitar; să presteze servicii prevăzute de statut.

Se stabilește efectivul membrilor titulari și membrilor corespondenți ai Academiei de Științe în număr de 91 de persoane, dintre care numărul membri corespondenți va fi nu mai mic de 50%.

Proiectul prevede că în secțiile de științe ale Academiei de Științe a Moldovei se reunesc: a) membrii titulari; b) membrii corespondenți; c) 45 doctori și doctori habilitați din domeniile corespunzătoare ale secțiilor de științe, aleși prin concurs, în baza unui regulament aprobat de Prezidiul Academiei de Științe a Moldovei.

Membrii titulari, membrii corespondenți, doctorii și doctorii habilitați, care activează în același domeniu al cercetării și inovării se reunesc în următoarele secții:

- a) științe ale vieții;
- b) științe exacte și ingineresti;
- c) științe socio-economice, umanistice și arte.

Conform proiectului autonomie financiară vor avea: institutele de cercetare-dezvoltare (persoane juridice de drept public) subordonate Academiei de Științe, alte instituții de asigurare a activității de cercetare-dezvoltare-inovare ale Academiei de Științe, potrivit statutului.

Proiectul prevede excluderea din articolul 86 a competenței Academiei de Științe în organizarea masteratului și doctoratului în organizațiile din sfera științei și inovării.

Potrivit proiectului organul reprezentativ al Academiei de Științe este Adunarea generală a Academiei de Științe, iar organul executiv este Prezidiul Academiei de Științe.

De asemenea se stipulează că Consiliul Național pentru Evaluare și Atestare este autoritatea administrativă autonomă în domeniul evaluării performanței și certificării organizațiilor din sfera științei și inovării, precum și al atestării cadrelor științifice de calificare superioară. Consiliul Național pentru Evaluare și Atestare va fi persoană juridică de drept public și va funcționa în baza unui regulament aprobat de Guvern.

Potrivit articolului 101 din proiect evaluarea performanței organizației de drept public din sfera științei și inovării, a capacității personalului ei de a desfășura activități specifice profilului solicitat are ca finalitate eliberarea de către Consiliul Național a certificatului de categoria A, B, și C, care acordă dreptul la finanțarea instituțională în condițiile articolului 13¹ din proiect.

În proiect se propune completarea cu articolul 102¹, care stipulează că calificarea superioară științifică a cercetătorilor se atestă prin titluri științifice: doctor, doctor habilitat și grade științifice: conferențiar cercetător, profesor cercetător, care se echivalează respectiv cu titlurile științifico-didactice de conferențiar universitar și profesor universitar. Titlurile științifice se certifică prin diplome, iar gradele științifice prin atestate, care se eliberează de Consiliul Național.

Articolul 104 al Codului cu privire la știință și inovare se modifică și se completează în scopul armonizării cu prevederile Codului educației prin excluderea competențelor ce țin de politicile în domeniul doctoratului, atribuind Consiliului Național doar competențe în: elaborarea, în comun cu Academia de Științe, a regulamentelor cu privire la pregătirea cadrelor științifice prin postdoctorat și consultarea organului central de specialitate în domeniul educației cu privire la actele normative referitoare la studiile superioare de doctorat, ciclul III; evaluare, validare a tezelor de doctorat sau, după caz, evaluare și confirmare a titlurilor științifice de doctor; validarea a titlului de doctor și conferirea sau retragerea titlului de doctor habilitat și gradului științific de conferențiar cercetător și profesor cercetător. În scopul promovării performanței în cercetare, în special a tinerilor cercetători, se propune modificarea articolului 151 prin atestarea cercetătorilor științifici o dată la 2 ani în conformitate cu indicatorii de performanță aprobați de Guvern, iar la inițiativa consiliului științific al organizației din sfera științei și inovării poate fi organizată atestarea cercetătorilor în caz de promovare sau retrogradare din funcție.

În același scop, prin excluderea din articolul 152 a vechimii în muncă pentru funcția de cercetător științific și micșorarea acesteia pînă la trei ani – pentru funcția de cercetător științific superior (practic fiecare doctorand după susținerea tezei dispune de o vechime în muncă de cel puțin 3 sau 4 ani), se asigură accesibilitatea funcțiilor de cercetător științific pentru tinerii cercetători.

De asemenea se prevede excluderea anexelor 1-3 din Codul cu privire la știință și inovare, iar normele respective se preconizează să fie aprobare prin acte normative ale Guvernului.

În aspect social în proiect se propune ca de la data intrării în vigoare a modificărilor legii organizațiile de drept public din sfera științei și inovării nou-create să beneficieze de finanțare instituțională pentru un termen de doi ani, iar cele acreditate - pînă la expirarea termenului acreditării.

Potrivit proiectului, personalul aparatului administrativ al Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Științe, care ocupa funcții publice la 01 ianuarie 2016, în cazul reangajării în aparatul administrativ al Prezidiului, beneficiază de statutul funcționarului public pe parcursul a 5 ani după intrarea în vigoare a prezentei legi.

Considerăm că activitatea sistemului de administrare a domeniului de cercetare-dezvoltare, inovare și a organizațiilor din acest domeniu în regim de autonomie financiară va asigura implementarea prevederilor Legii pentru modificarea și completarea Codului cu privire la știință și inovare cu costuri ce nu vor depăși cuantumul alocațiilor bugetare curente, asigurînd performanță în activitatea lor.